

ορίζω

ορίζω, ρ. [<αρχ. ὀρίζω], ορίζω. **1.** διατάζω, προστάζω: «όλα έγιναν καθώς ορίσατε || ορίζει πάνω από είκοσι εργάτες». (Λαϊκό τραγούδι: *φάτε και πιείτε δραγουμάνοι τώρα που όλα είναι για τα σας. Έτσι **ορίζει** το φιρμάνι κι ο πολυχρονεμένος σας Πασάς*). **2.** έχω εξουσία, εξουσιάζω, κυβερνώ, έχω στον ορισμό μου: «κοτζάμ στρατηγός και δεν μπορεί να ορίσει τα παιδιά του! || ορίζει όλη την περιφέρεια». (Λαϊκό τραγούδι: *αχ, κακούργα, πόσο με πληγώνεις, με τα σκέρτσα σου πώς με σκλαβώνεις, μ' έκανες και σαν τρελός γυρίζω, την καρδιά μου πα δεν την **ορίζω***). **3.** κατέχω, είμαι ιδιοκτήτης σε κάτι: «δεν ορίζει ούτε ένα διαμερισμάκι για να βάλει την οικογένειά του μέσα || ο τάδε ορίζει το μισό κάμπο του νομού μας». **3.** η προστακτ. ως μόρ. δεικτ. **ορίστε**, ιδού, να: «ορίστε πού είναι τα χαρτιά που ψάχνεις, δεν τα βλέπεις;». **4.** ως μόρ. ερωτηματικό **ορίστε**; πώς; τι (;) σε περίπτωση που δεν έχουμε ακούσει καλά και ζητάμε να επαναληφθεί η ερώτηση: «θα πας να μου πάρεις ένα πακέτο τσιγάρα; - Ορίστε;». **5.** ως μόρ. ειρων. **ορίστε!** λέγεται όταν αντιληφθούμε πως κάποιος επιδιώκει να μας ξεγελάσει: «αν μου δώσεις τώρα πεντακόσια ευρώ, θα σου επιστρέψω αύριο χίλια. -Ορίστε!». **6.** πολλές φορές, λέγεται αντί του *εμπρός!* σε τηλεφωνική κλήση. (Ακολουθούν 14 φρ.) ·

- *άλλα μετράει ο άνθρωπος κι άλλα ο Θεός ορίζει*, βλ. λ. [Θεός](#)·

- *δεν ορίζω ή δεν το ορίζω*, (για μέλη ή τμήματα του σώματος) δεν το ελέγχω συνήθως λόγω κούρασης, νύστας ή αδυναμίας: «χτύπησα τον αγκώνα μου και δεν ορίζω ολόκληρο το χέρι μου || χτύπησα το πόδι μου και δεν το ορίζω || είμαι τόσο κουρασμένος, που δεν ορίζω τα πόδια μου || έχω τέτοια νύστα, που δεν ορίζω το μυαλό μου». (Λαϊκό τραγούδι: *κανένανε δε σέβεσαι, ούτε και χαμπαρίζεις κι όλο παραφέρεις, το νου σου **δεν ορίζεις***)·

- *δεν ορίζω το μυαλό μου*, βλ. λ. *μυαλό*·

- *δεν ορίζω το νου μου*, βλ. λ. *νους*·

- *και πάλι ορίστε!* **α.** φιλοφρονητική έκφραση σε επισκέπτη μας που φεύγει, να μας επισκεφθεί ξανά. **β.** λέγεται και με ειρωνική διάθεση σε ενοχλητικό ή ανεπιθύμητο άτομο που φεύγει από το χώρο όπου συζητάζουμε·

- *κάλλιο να 'χω στο σπίτι μου ελιές και παξιμάδι, παρά στο ξένο ζάχαρη και να μ' ορίζουν άλλοι*, βλ. λ. *σπίτι*·

- *καλώς να ορίσει!* βλ. λ. [καλώς](#)·

- *καλώς να ορίσετε!* βλ. λ. [καλώς](#)·

- *καλώς όρισε!* βλ. λ. [καλώς](#)·

- *κάνω ορίστε (σε κάποιον) ή κάνω το ορίστε (σε κάποιον)*, προσκαλώ κάποιον, ιδίως στο σπίτι μου: «ποτέ δεν κάνει το ορίστε σε άνθρωπο που δε γνωρίζει καλά»·

- *όπως ορίζει ο Θεός ή όπως ορίσει ο Θεός*, βλ. λ. [Θεός](#)·

- *όπως ορίζει ο νόμος*, βλ. λ. [νόμος](#)·

- *ορίστε μας!* έκφραση με την οποία εκδηλώνουμε τη δυσφορία ή την αγανάκτησή μας για κάτι κακό ή μη παραδεκτό που επαναλαμβάνεται: «σου έχω πει χίλιες φορές να μην έχεις το ραδιοφωνάκι σου μεσημεριάτικα στη διαπασών. Ορίστε μας!»·

- *το χέρι που κουνά την κούνια, αυτό τον κόσμο ορίζει*, βλ. λ. [χέρι](#)·